

Monumentnummer*: 531142

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **31 mei 2010**
Kadaster deel/nr **82915/55**

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Rotterdam	Rotterdam	Zuid-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Delfshaven	G			637
Delfshaven	G			388
Delfshaven	G			387

*Omschrijving***

Inleiding

UITZICHTTOREN, genaamd Euromast, vrijstaand gesitueerd aan de oostzijde van de Parkhaven en gebouwd in de periode 1958-1960 in opdracht van "NV Rotterdamse Uitzichttoren" naar ontwerp van architect H.A. Maaskant in samenwerking met de dienst Gemeentewerken Rotterdam, en in de periode 1969-1970 verlengd onder regie van H.A. Maaskant. Op de stoep voor de Euromast een VLAGGENMAST die tot 1970 de top van de toren markeerde. De Euromast maakte deel uit van de internationale tuinbouwtentoonstelling Floriade die in 1960 in Het Park aan de Maas werd gehouden. De eerste ideeën voor een uitzichttoren werden in 1955 geopperd. Het project leek na drie jaar niet door te gaan, aangezien de gemeenteraad niet wilde meewerken aan het plan. De toren werd uiteindelijk gerealiseerd zonder overheidssteun, zij het dat de grond door de gemeente ter beschikking werd gesteld en de dienst Gemeentewerken de nodige expertise aanbood. De locatie aan de Parkhaven werd gekozen vanwege de ligging direct aan de rivier. Ook bood de locatie zicht op het verkeersplein en de in- en uitrit van de Maastunnel en werd een verbinding mogelijk met de tuinbouwtentoonstelling in Het Park. Park en toren zijn door middel van een (inmiddels vervangen) loopbrug over de tunneltraverse met elkaar verbonden. De locatie biedt niet alleen een afwisselend uitzicht over stad en havens maar zorgt er ook voor dat de Euromast een markant element vormt in het silhouet van de stad. Maaskants eerste ontwerp voor de toren had een bijzondere schacht met twee halfopen betonnen schalen, waarlangs liften zich half in de buitenlucht zouden verplaatsen. Om technische-, economische- en veiligheidsredenen werd toch gekozen voor de beproefde vorm van een ronde betonnen schacht. Maaskant was van mening dat een dergelijk project tijdloos vormgegeven zou moeten worden en het ontwerp meerdere generaties zou moeten

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aanspreken, en verwoordde dit in 1960 als volgt: "Wij hebben een toren willen maken, die geen semi-permanente indruk zal maken en die een zodanige 'massa' zal hebben dat hij zich in het machtige bewegelijke Rotterdamse havenbeeld zal kunnen handhaven". Afgezien van functie en vorm van de Euromast, zijn ook de constructiemethode en bouwtechniek van belang voor het karakter van het object. Voor de bouw van de schacht werd door de aannemer Van Eesteren gebruik gemaakt van een zogenaamde glijbekisting, die ook werd toegepast bij de bouw van o.a. silo's en televisietorens. Met een snelheid van circa 15 tot 20 centimeter per uur werd de schacht voor de Euromast langzaam opgetrokken. Het uitkijkplatform is uitgevoerd in een lichte, stalen constructie en werd afzonderlijk gefabriceerd. De stalen korf werd aan de voet van de toren gemonteerd en vervolgens in vijf dagen langs de schacht omhoog gehesen. De totale bouwtijd bedroeg slechts 14 maanden. Op 25 maart 1960 opende de Euromast zijn deuren voor het publiek.

Door de bouw van de nabijgelegen Medische Faculteit (1968) dreigde de Euromast niet langer het hoogste punt in Rotterdam te zijn. Ook werd gevreesd dat de in 1960 nog indrukwekkende hoogte van 100 meter de bezoeker niet blijvend zou imponeren. Aan het eind van de jaren zestig besloot de directie de Euromast te verhogen. De bestaande toren werd uitgebreid met een attractie, de zogenaamde "Space Tower". Dit door de Zwitserse firma Bühler AG ontwikkelde concept bestaat uit een stalen cilinder met hier omheen een draaibare en spiraalsgewijs klimmende cabine. In 1970 werd de Space Tower geplaatst - opnieuw een technisch hoogstandje - waarmee de totale hoogte van de Euromast op 185 meter kwam. Sindsdien is de toren het hoogste bouwwerk in Rotterdam.

De Scheepsbrug wordt momenteel gebruikt als particuliere ontvangstruimte en is niet meer voor publiek toegankelijk. De oorspronkelijke inrichting van deze scheepsbrug, compleet met radar, kompas en stuurkolom gebaseerd op de scheepsbrug van de Nieuw Amsterdam, is begin jaren negentig overgebracht naar het Maritiem Museum.

Omschrijving

De UITZICHTTOREN is vrijstaand gesitueerd en is opgebouwd uit een ronde schacht, met een diameter van negen meter, op een eveneens ronde funderingsplaat. Deze plaat bestaat uit 750 kubieke meter beton op gewapend betonnen funderingspalen en is berekend op een totale belasting van 3,8 miljoen kilogram. Aan de onderzijde van de schacht een ronde, uitkragende onderbouw, waarin zich aan de zuidzijde de toegang tot de toren bevindt. Deze is bereikbaar vanaf de Parkhaven door een breed betonnen bordes. Vanuit de ronde onderbouw rijst de geheel in beton uitgevoerde schacht op tot een hoogte van ruim honderd meter. De schacht bevat twee snelle liften en een trappenhuis. Op dertig meter hoogte is aan de zuidwestzijde een stalen replica van een scheepsbrug aangebracht. Aan de bovenzijde van de schacht bevindt zich het uitzichtplatform dat het Kraaiennest wordt genoemd. Om de toren een dynamisch uiterlijk te geven kreeg dit uitkragende uitkijkplatform, dat zich op circa honderd meter hoogte bevindt, een in doorsnede asymmetrische vorm. De stalen constructie is rondom de schacht bevestigd en heeft een schelpvormige plattegrond. De maximale diameter van het volume is 29 meter en aan de zuidwestzijde, de kant van de havens, kraagt het volume 12 meter uit. Het Kraaiennest is rondom voorzien van schuingeplaatste vensters, die een panoramisch uitzicht bieden op de stad, de haven en de directe omgeving. In het volume bevindt zich een restaurant, dat aan de zuidwestzijde een dubbele verdiepingshoogte heeft. Aan de noordoostzijde bevindt zich de keuken met hierboven een kleine zaal. Door de verschillende niveaus - oplopend van buiten naar binnen - wordt vanaf alle tafels in het restaurant uitzicht geboden. De bovenkant van de betonnen schacht steekt boven het Kraaiennest uit en fungeert als sokkel voor het geheel in staal uitgevoerde instapplatform voor de in 1970 geplaatste Space Tower. Deze is opgebouwd uit een stalen cilinder van 75 meter hoogte en diameter van 2,5 meter. De attractie wordt gevormd door een ronde cabine voor dertig personen die spiraalsgewijs rondom de cilinder naar boven draait, op 175 meter hoogte enkele malen ronddraait en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vervolgens terugkeert naar het startpunt. De cabine wordt betreden via een rond, stalen instappodium op de bovenzijde van de betonnen schacht. Dit podium is bereikbaar vanaf het tweede uitzichtplatform door middel van een ronde liftcilinder en een hier omheen slingerende stalen trap. In 1994 is de cabine vervangen door een nieuw exemplaar.

Het aanzicht van de toren wordt in grote lijnen bepaald door de hoogte, de vorm van de verschillende onderdelen en de onderlinge verhouding hiertussen. De toren is uitgevoerd in sobere, industriële materialen en terughoudende kleuren, hetgeen het utilitaire karakter van het gebouw onderstreept. Schoon beton voor de schacht en geverfd staal voor de onderbouw, de Scheepsbrug en het Kraaiennest. De onderbouw bestaat uit een één bouwlaag tellend volume, dat boven het maaiveld uitkraagt en rondom is voorzien van grote stalen vensters. De eronder gelegen ronde sokkel heeft een gemetselde gevel en bevat technische- en opslagruimten. De Scheepsbrug aan de zuidwestzijde bestaat uit een klein uitkragend volume met ter weerszijden een klein uitkijkbordes. Een reeks kleine vensters biedt uitzicht over de havens. Het dak van de Scheepsbrug fungeert ook als uitkijkplatform en is bereikbaar door twee kleine stalen trappen. Het Kraaiennest heeft een bekleding van stalen panelen, die zijn geschilderd in een lichtgrijze kleur. De rondom naar voren hellende vensters hebben over de volle breedte van het restaurant een grotere hoogte. De grote glaspanelen zijn ingeklemd tussen verticale stijlen en worden slechts door één horizontale roede verdeeld. De balustrade van het uitkijkplatform op het dak van het Kraaiennest bestaat uit gesloten, stalen panelen die achterover hellend zijn geplaatst. Een brede blank gelakte leuning sluit de balustrade aan de bovenzijde af. De opbouw op het Kraaiennest is geheel in staal uitgevoerd en is op twee gesloten gevelvlakken van grijs glasmozaïek na geheel transparant. Het hierboven gelegen tweede uitkijkplatform heeft een stalen buisframe balustrade.

Op de stoep voor het bordes van de Euromast een vrijstaande VLAGGENMAST in de vorm van een gestileerde tulp, vervaardigd uit staal en voorzien van drie armen.

Waardering

De UITZICHTTOREN "Euromast", met vrijstaand restant van de VLAGGENMAST, gebouwd in de periode 1958-1960 naar ontwerp van architect H.A. Maaskant en in 1969-1970 onder regie van Maaskant uitgebreid, is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarde als essentieel toonbeeld van de Wederopbouwperiode:

- De Euromast is een bijzondere uitdrukking van een culturele en sociaal-maatschappelijke ontwikkeling en in het bijzonder een uiting van de herwonnen en groeiende welvaart en vrije tijd als onderdeel van de opbouw van het land en het optimistische geloof in een moderne, open samenleving in deze periode. De aan de publieksmanifestatie Floriade verbonden ontstaansgeschiedenis van de Euromast draagt aan deze betekenis bij.
- Het object heeft als voorbeeld van een moderne attractietoren gericht op vermaak van een groot publiek typologische waarde en herinnert specifiek aan de opkomende populaire cultuur, dagrecreatie en massaconsumptie als kenmerk van de welvaartsstaat in de latere wederopbouwperiode.
- De Euromast heeft architectuurhistorische waarde vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten in het ontwerp waarin de combinatie van esthetische ingenieurskunst met een onverhuld gebruik van beton, nieuw-zakelijk materiaalgebruik en op de functie toegespitste bijzondere vormen, waaronder elementen uit de scheepsbouw, kenmerkend is.
- Het object heeft betekenis in de ontwikkeling van de bouwtechniek vanwege de toepassing van glijbekisting als beproefde techniek voor een snelle bouw van de toren.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- De Euromast is in hoofdvorm, constructie, materiaalgebruik en detaillering in hoge mate gaaf bewaard gebleven. De uitbreiding, onder supervisie van Maaskant tot stand gekomen, draagt bij aan de waarde van het object als landmark.
- Vanwege de betekenis als oriëntatiepunt in het stadssilhouet van Rotterdam heeft de uitzichttoren een hoge stedenbouwkundige waarde en ensemblewaarde, waarin de hoogte, de hoofdvorm en de markante vrije ligging langs de Maasoever alsmede de nog gave relatie met de omgeving waarop de mast vrije uitzichten geeft, zoals het 19e-eeuwse stadspark en het knooppunt van verkeerswegen, een rol spelen.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Straatmeubilair

Functie

Uitkijktoren

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument